

PRISUTNOST FIZIKE

Boštjanu Seliskaru

budi se iz mračnog profila gradova i ćuti. preteško je sve što kao rani sneg jeseni blago polegne po njemu. diže se iz beličastih prikaza ženskog lica i odmah ponikne i nestane kao rt, poluotok, okopnela zemlja: ništa. daljine su osenčene

neopipljivošću oblaka koji se u jednom spajaju sa zemljom. i krvave su kao sećanje. – teskoba dobrog glasa, koja sazreva, ulazi u svakodnevicu sa ulica i trgova: u živo urezano jećanje što ga niko ne može da čuje. grč ne popušta i uzorak plača prodire

u prostor i u zimzeleno: poneka ljubav još ostaje i zatvara krug. tu i tamo i bilo gde. nekom putovanju biće namenjena, sasvim neprimetno. više kao tužni uzdah, zgusnut u ugljen

monoksidu. i zvezde padaju s neba u otvorena usta bez glasa. i strašna slika navire u krv i još negde drugde. i u praznini soba i zidova raspreda se unutrašnjost stvari što svaku smrt zahvati dlanom.

PESME

ALEŠ DEBELJAK

*Izbor i prevod sa slovenačkog
Milan Đorđević*

IMENA SMRTI

žeravica prigušeno svetluca. kao staklenina prolaznika
koji nije niko od onih koje čekamo. u zenicama se
predaje hiljadu mogućnosti, od drugde: okruženih odgonetanjima.
kao jedva primetna slika oporog sećanja koje nije ni pesak

ni zimzelen. ni pečena glina ni hleb. – pečatni vosak
požuti sa donje strane. kao biserno gusti lik u
sitnom medaljonu koji na ženskom vratu blista i ne
pomeri se: nema razlike između dana i noći. – kad je tako,

u ognjištu da ostane trag bez nastavka, da nikne oštri beli
trn usred napola razdvojenih usana: tok sekundi zastane i sjaj
zvezda se zaledi kao sneg vekovnik. nikakve stope niotkud. pusto je

i prazno. samo reski bol na jeziku: kao legura krvi i užare-
ne osetljivosti koja se jednog od sledećih dana još jače
ponavlja tako da od svakog izdisanja zaboje pluća. još jače.

BIOGRAFIJE SNA

I.

Zgušnjavaju se senke, duga zaleđa brda
tonu u talase okeana, čuje se otegnuti
zvuk solo trube. Možda dolazi iz tranzis-
tora. – Negde na ivici vidljivog sveta skrivena

moć žalosti gubi se u živom pesku Magreba. –
Metalno izbija podne. Veterani spavaju u pletenim stolicama
za ljuljanje. Meka koža čizama možda miriše na smolu
i kaznene odrede. – U spaljenoj travi bašte leže

zreli plodovi. Beli zidovi kućica drhte od vrućine,
oficirske jetre nagrizla letargija. Koja ih pretvara
u katalog biljaka. – Neko među njima ponekad recituje
Dantea. Mnogo smrti se polako prikuplja u njemu.

3.

Ova pesma je za tebe, bezimeni. Koji razdražljiv i
bolestan od monotonog čekanja na ko zna šta još uvek
lutaš kroz godišnja doba. I ne pišeš dnevnik. Još ga nije
pisao niko od onih što je kao ti. Prepušten si sebi. I nostalgiji

za budućnošću. Na svoj lepi način preživećeš logore
za izbeglice i rastanak sa lepim ornamentima secesijske
arhitekture. Možda ćeš na perju senica ugledati kratkotrajno svet-
lucanje oružja. I tvoj samotni zvižduk. Koji traje. Dugo.

Stvrdnuće se u elegiji. Pri tom ništa ne možeš. Tako mora
da se desi. Potom očaj koji blago šumi u nama. U tome je stvar.
Možeš da popiješ još šest boca, ali svoj lik nećeš oživeti
u ogledalu tuđeg pamćenja. Do kraja ćeš biti jedini i sam. Sigurno.

4.

Banke, zastave, brodovi, praznici, borba petlova,
epoleta, bakrorezi engleskih konja, mrtva straža
i elitne divizije. Sve to prođe. Nestane kao
priča o nekom kratkom popodnevnom dremanju. —

Pomiri se. Dolazak i napušteno poprište jesu ista
stvar. Umesto zasađenog drveta i listova
testamenta ostaje samo ime koje neko zapiše u
rečniku. I ništa više. Oh, možda se neko na trenutak seti

metamorfoze bledila u crvenilo: kao ponekad kod
vladara. A inače zaista ništa. — Sa grudi otkini
zgnječeni karanfil, sagni se do geometrije granitnih
kocki, izdahni. Sad. Kao oni iz zatvora Štamhajm.

REKA I MLADA ŽENA

Konačno, čemu žalost, čemu strah? Nas dvoje ne poznajemo dubine finskih jezera, studen sibirskaje tajge i geografsku kartu pustinje Gobi. Nas dvoje ne poznajemo ni likove iz mojih i tvojih snova. To je činjenica. Ali ti, kao uvek: osluškujš mrak, pališ šibice, zuriš preda se, čovek čije ime napamet sričeš usred noći, još se nije javio, gladna si, u uglu sobe starac u stolici za ljuljanje uporno se njiše napred i nazad, napred i nazad, blistave tipke odloženog saksofona nemo ponavljaju tvoje meko lice koje skrivaš od sebe i drugih, u isečku prozora konji gotovo lebde iznad zemlje, lutajući, nikoga ne prateći, kroz sudbine ljudi, sa repovima od istanjene svile. I u trenutku, kad se starac sagne iznad teksta što je prelistan stotinu puta, vidiš konjanike što besno jure preko polja i kroz šume, pognutih glava i valovite crne kose na kojoj poigravaju poslednji odsjaji sunca koje se smanjuje na horizontu, nestaje, nema ga više. Da li ti zato izmiče stih pesme od dvanaest stihova koja je iskazala ceo svet kakav je bio i kakav će biti, da li ti zato večernja polutama zaslepljuje pogled da istovremeno ne vidiš sve živote koje može da vidi samo čovek čije ime sričeš napamet usred noći, stojeći negde na otvorenom, u mraku, na proplanku?

KRATKE STUDIJE POVRATKA

Tvoja priča je jednostavna. Mnoga draga lica nećeš opaziti kad se ponovo vratiš kao što se vidra vrati na površinu jezera po vazduh. Nećeš naći reči za kratki pozdrav, za godišnja doba, za neuspele misije, za beli fosfor kojim se pali strast u očima vojnika, za daleki zvižduk na strminama na koje se nisi popeo, za dečje trščane kotarice koje nečujno plove kroz slivove reka, za način na koji žestoki bol traje u slutnjama, za sazvežđa začeta u proročanstvima, za sevdalinke, za razočaranje svim što smo bili i što ćemo biti. Veruj: to je tvoja priča. Kasnije ću je obnoviti na mnogo precizniji način.

LICA PRED ZIDOM

Skromna je milostinja ranih jutara. U njima se dogodi sve što se dogoditi mora: tebi, meni, celom svetu. Iskušenje je zaista veliko: očarano zurimo dok beskrajni sjaj požara topi stubove katedrala, devičansku senku i skrivenu oprugu igračke.

Nepokretno gledamo kao u spokojnoj porodičnoj grobnici. Mislim da je svaki od nas već proklet. Ćutimo, ta šta bi drugo. Kao zaprepašćeni svedok u zemlji dok je još postojala. Sad i dalje živi, prognana u sliku koja nam ne dopušta da zaspimo. Koja nam

danonoćno u zenicama treperi. Zar klečimo, nadajući se da će nam se nevreće smilovati i oprostiti nam kao blaga majka? Da će izbrisati granicu koja deli dar od žrtvenika? Pogađam, znam: nema

veće zablude. Ugarcu su već zasuli okvir ekrana. I krv, koja je kliznula po boku devojke, izgubila je ukus. Ne miriše kao preorana zemlja što se pod prstima drobi. Trudimo se, ali ne ide: manje smo od fusnote.

LEPOTA NEUSPEHA

*Tomažu Šalamunu,
kod kuće i u tuđini*

Sjaj komete gasi se iznad šume i vode. U plemenitim posudama stari teran. Ti si se obavezao slastima i mukama pevanja. Privlači te onde gde tvoj jezik može da imenuje sve stvari. I tu je već preokret stoleća: ima tek nekakva prečica za koju bi

snaga reči znala. Ti koji lako oživljavaš san nerođenih, zalud si čekao u hotelskoj sobi da košute veličanstveno priđu kao nekada kad si još slobodno, nag i moćan, lovio na proplancima mnogih kraljevina.

Ti samo slediš strašni sjaj što svakog onog koji pije, u trenutku rastreznosti i od tebe vidovnjaka napravi. Pa ipak, sumnjaš u svoj dar. Nisi znao da osetiš kako se spokojstvo

spustilo na krzno jelena koji su se u krdima skupljali. Verno odustajali od pećina i brloga. Čekali dugo da se od lovca pretvoriš u pastira i da se Mlečni put opet pojavi.

TESTAMENT PORAZA

Jesmo li para iznad vrelog kotla ili tvrdoglavo predanje koja preživi oluje i preokretanja likova vođa? Jesmo li crta u partituri, jadicovanje kamena? Znamo malo. U daljini se vatre pale u očima vršnjaka. Znamo malo. Čak ni to

da su nam imena stavili na crnu listu. Vetar vija preko sveta i vrhova minareta. Senica baš isto kao i juče cvrkuće iznad crepova. Putovanje meseca još je isto. A mi? Verovali smo fascinaciji lepote i obećanja da je

geslo pevača, što se dozivaju s brda na brdo, u suštini naša zajednička svojina. Ali to je bila fraza. Jer metafore bolno žare iznad grada koji ulice ne želi da isprazni u čast majstora zla. Kao

torzo sveta dočekali smo spev poraza. Koji preuzimamo na sebe. Pa nam se etika soli i hleba činila kao čist, svakodnevni ritual. Umorni smo kao gusti pepeo koji blago sneži kroz sva godišnja doba.

NA POLA PUTA DO LEGIJE STRANACA

*za Fransisa Debeljaka,
Pariz*

Umesto tebe, koji uređuješ drvorede pod aragonskom tvrđavom,
žubori potok u nepristupačnim Alpima. Tamo se nećeš više penjati.
Ali još ti začuđenost nije okopnela. I neće. Jer si uspeo da
izmeriš dubinu vrtoglavice i obim raspeća. Na zapadu je požar

probudio u tebi nadu pa si se bacio preko bodljikave žice
i oslušnuo ritam svitanja na ivici kontinenta. Potonuo u velikom
gradu gde se uvažava samo unutrašnje uho, a ne pesma koja se uči
iz generacije u generaciju. Ljubaznost stranaca značila ti je danicu,

mahovinu na stablima. Nisi vidovnjak, pa si bio samo svedok kože koja pod
okupacijom neznane kiše miriše drukčije nego kod kuće. Munje su
te omađijale kad se anđeo na trenutak zagledao u tebe. Pošao si za njim,

usamljeno i ne znajući da nosiš seme koje će oživeti mlake žlezde
slugu i gospodara. Zamara ih stalni poredak stvari. Meni si
poslao samo jedno pismo. Dovoljno da si pomešao plan budućnosti.

PUTOVATI U NJUJORK

za Eriku

Usmenu tradiciju sam ispustio u beskrajnom, reskom krik.
I dopunio iseljenje oca. Postao sam zavisani
od savršene ženske forme. Konačno sam dozvolio da me krsti
svetlost koja lako vaskrsava potpuno zaboravljeni lik.

U njemu smo više od drskosti koja je nas dvoje začela.
Nema šta da se krije: duboko sopćem da se pomeri zavesa
motela pored puta. Zaista, taj krov možda je privremen.
Ali ležeći pod njim poklonio sam bilje koje sam prvi put

nabrao u novom svetu. Isplatila su se duga bdenja.
I navigacija mi je odjednom jasna: dar se vraća kao
ime deteta koje proveravam kod sveštenika žudnje.

Da ne bude izgubljeno ono što se u meni umnožava poput beskrajnih
hologramskih slika. I daljina zamiriše na jabuke. Tamo
me goni strast dvojine koja mora biti veća od svakog oblika.

GRANICE JEZIKA

*Edvardu Kocbeku,
gde god da si*

Razboji su se zaustavili. Pupavka miriše a barokno zvono zvoni.
Ushićenost lica, čini se, dolazi s one strane znojave kože.
Ti mirno pevaš. Bez nota i bez pauza. Krečni malter je napukao
na zidu ove dvorane koju si svojom pesmom beskrajno povećao.

Kao svod olujnoga neba pred katastrofu. Vučjim putem i
preko smrznutih jezera došli su da te slušaju. Na dvorištu su
ostavili koplja. Pod njima se žitka krv skuplja u bari. Ti
mirno pevaš. Lavine i poplave i posmrtno maske pesnika

kroz tebe saopštavaju im tajnu. U staklenom satu zastala je
peščana nit, negde daleko golubica se vratila i u neznanom
pravcu polako klizi brod. Dok te mase slušaju, blede sunce

širi im grudi. Jer ti im pevaš. Magnetna igla podrhtava:
kao uporni talas migrene. Trudnice i starci, kojima su se
ovlašila grla, pevaju sa tobom i niko ne može da ih zaustavi.

ŽENA KOJA DOJI

Ona, koja nepreglednim masama
oduzima samoću njihovih života,
u kojima nema igračaka, ona, koja u trenutku
poziva raspršenu so da se vrati
u sredinu hleba i da se
stvrдне u sećanju, ona, koja svoju
dojku stiska smelo kao čašu
za nazdravljanje, ona, koja je od tebe
napravila počasnog gosta pri obredu
pa sad iznenađeno gledaš kako sve što je
namenjeno ispunjenju, tu dobija ime
i sa njim raste, izlazi kao prvi
hleb u jutarnjoj smeni, vlaži se
na vrškovima što kopne u razjapljenim ustima,
otvara se ceo svet, od bujnih brežuljaka
koji se podižu iz dušeka, zgnječenog,
pa sve do ulaza na dnu lobanje,
do bašte i adrese ove srećne kuće
i bez žurbe ocrtava konačni
dom oko bradavice što na šlag
miriše, u zenitu uživanja kad se istegne
i zadrži te kao što te je majka
nekada davno zadržala.